

הגמרא מביאה ברייתא בתורת כהנים [אחרי פרק ח פרשתא ו] המבארת מנין למדו שהשוחט שעיר לעזאזל בחוץ, פטור:

תנו רבנן:

נאמר [ויקרא יז ג—ד]: "איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה, ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה."

שואלת הברייתא [בתורת כהנים שם]: "יכול [אולי נאמר] שהשוחט חולין בפנים [בעזרה, שעובר על איסור⁽⁴⁹⁾] יהא חייב [כרת]?⁽⁵⁰⁾

[כלומר, כשם שהשוחט קדשים בחוץ שעובר על איסור, הרי הוא חייב כרת, כך נאמר בשוחט חולין בעזרה שאף הוא עובר על איסור, שיתחייב כרת⁽⁵¹⁾].

תלמוד לומר [לכך נאמר בפסוק: "להקריב] קרבן"⁽⁵²⁾ [כלומר, דוקא] על הקרבן הוא חייב [אם שחטו בחוץ] ואינו חייב על החולין [אם שחטם בפנים].

שואלת הברייתא: **אי**, אולי המילה "קרבן" ג-ב לא נכתבה בתורה כדי למעט את השוחט חולין בפנים, אלא **שומע אני**, אלמד מכאן

49. ראה הערה 51.

50. וממשיכה הברייתא שם: "ודין הוא [יש ללמוד דבר זה בקל וחומר]: ומה אם קדשים שהיה להם שעת היתר בחוץ [שהיה מותר לשוחטם בחוץ לפני שהקדישם, ככל זאת] חייבים עליהם בחוץ, [אם כן, השוחט] חולין [בעזרה] שלא היתה להם שעת היתר בפנים [שמעולם לא הותר לשוחטם בעזרה, האם] אינו דין שיהו חייבים עליהם [כרת] משום השוחט בפנים?!" והמשך הברייתא הובא מיד בגמרא.

ועיין תוספות הרא"ש [קידושין נו ב] שאף על פי שאין עונשין מן הדין [אין מטילים על האדם עונש על ידי לימוד קל וחומר], כל זה הוא רק לענין עונשי בית דין. אבל כרת שהוא עונש בידי שמים, עונשין מן הדין, ועיין עצמות יוסף לפני יהושע שם.

51. מדברי הברייתא משמע שאיסור שחיטת חולין בעזרה הוא מן התורה, שהרי אם נאמר שאיסור זה הוא מדרבנן ברור שהתורה לא תדון בדבר דרבנן אם חייב כרת. ובפסחים [כב, א] וקידושין [נח, א] ועוד

נחלקו תנאים אם איסור שחיטת חולין בעזרה הוא דאורייתא. [דעת רש"י בפסחים שם שרק לענין איסור הנאה מאותן חולין נחלקו. ולא לענין איסור אכילה. אבל תוספות שם סוברים שנחלקו אפילו לענין אכילה. ובתוספות זבחים סח, א ד"ה אימר, ומעור ראשונים משמע שיש אומרים שאפילו השחיטה אינה אסורה מדאורייתא. וכן נוקט תוספות רבי עקיבא איגר קידושין פרק ב אות לו בדעת הרמב"ם להלכה. ודלא כהכסף משנה. ע"ש].

ודעת אב"י שמקור דברי התנא הסובר שחולין שנשחטו בעזרה אסורים מדאורייתא הוא מהפסוק "כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה'... וזבחת" [דברים יב, כא]. בא הכתוב להתיר לאכול בשר תאוה משיבואו לארץ. ודרשו בריחוק מקום אתה זובח. ואי אתה זובח בקירוב מקום [בעזרה שקרובה למקדש, רש"י]. מכאן שאין שוחטין חולין בעזרה. [ועיין תוספות מנחות פ, ב ד"ה וכי, שהביאו מקור אחר לאיסור זה לדעת רבי יוחנן. גם למסקנת הסוגיא בקידושין שם].

52. [המילה "קרבן" מיותרת, שהרי מאחר שנאמר "להקריב" ברור שמקריב קרבן].

לרבות לענין השוחט קדשים בחוץ:

שאפילו השוחט בהמות קדשי בדק הבית [שאינם עומדת להקרבה] (53) בחוץ יהיה חייב. שהרי אף הן נקראו "קרבן" כענין שנאמר [במדבר לא נ]: "ונקרב את קרבן ה', כלי זהב אצעדה וצמיד", ובודאי כלי זהב אינם ראויים להקרבה, ואינם ראויים אלא לבדק הבית.

תלמוד לומר [לכך נאמר בפסוק הנ"ל]: "ואל פתח אהל מועד לא הביאו". משמע שהיה יכול להביאו לפתח אהל מועד [לעזרה] ולא הביאו.

מכאן שרק כל הראוי להביאו לפתח אהל מועד חייב עליו אם שחטו בחוץ.

אבל כל שאינו ראוי להביאו לפתח אהל מועד, אין חייבין עליו אם שחטוהו בחוץ. וקדשי בדק הבית לא היו מיועדים לבוא לפתח אהל מועד.

שואלת הברייתא: אוציא את אלו — אמנם ממה שנאמר "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" אני מבין שיש להוציא [למעט] את קדשי בדק הבית. שאין ראויין לבוא לפתח אהל מועד כלל.

ומכל מקום, עדיין לא אוציא [לא אמעט] את [פרת חטאת (54) ו] שעיר המשתלח שאף על פי שאינו נשחט באהל מועד, בכל זאת הרי הוא דבר שהוא ראוי לבוא אל פתח אהל מועד להגדלה (55) ולוידוי [שהכהן הגדול

נחשבים אינם ראויים לאהל מועד. כי אין קרבן בא מבעלי מומין. אבל פרה אדומה שהיא תמימה, נחשבת ראויה לאהל מועד].

וכיוצא בזה הר"ח פירש שקדשי בדק הבית המזכרים בברייתא הם בהמה טמאה וכיוצא בה. [כנראה רומז לבעלי מומין ושאר פסולי הגוף]. וכתב תוספות הרא"ש שהר"ח מתכוין לפרש לפי זה את שאלת הברייתא שלא אוציא פרת חטאת מפני שהיא בהמה טהורה. וראויה לקרבן.

ורש"י דחה את הפירוש הנ"ל [שקדשי בדק הבית היינו בעלי מומין]. וכתב שאי אפשר ליישב פירוש זה בדברי הגמרא במסכת זבחים. והיינו ששם מבואר שפרת חטאת נקראת "אינה ראויה לאהל מועד", ואף על פי שהיא תמימה, [כן פירש רש"י את קושייתו בזבחים ק"ג, ב. והביאוהו תוספות כאן].

[ומכאן קושיא גם על דברי הר"ח, וכעין זה הקשה תוספות הרא"ש].

55. כך פירש רש"י. ומשמע שמדובר כאן בשעיר

53. כל הקדש שאינו עומד להקרבה קרוי "בדק הבית" [שם מושאל, והיינו כעין קדושת חפצים שאינם ראויים להקרבה אלא לתיקון בנין בית המקדש].

יש אומרים שהגמרא כאן מדברת בבהמות בעלי מום דוקא. ור"ח פירש שמדובר בבהמה טמאה.

ודעת רש"י שמדובר בכל בהמה שאינה עומדת להקרבה. ואפילו בהמה טהורה שאינה בעלת מום וראה להלן בהערה הבאה.

54. רש"י מחק את פרת חטאת [פרה אדומה]. מפני שהברייתא אומרת שלא אוציא את פרת חטאת ושעיר המשתלח שהם ראויים לאוהל מועד. וקשה: וכי פרה אדומה נעשתה באוהל מועד?! והלא כל מעשיה היו מחוץ למחנה! [כמבואר במדבר יט].

אבל רש"י בדיבור הקודם מביא שיש שפירשו את הגמרא שאינם ראויים לפתח מועד היינו שהם בעלי מומים. [ואותם המפרשים רצו לבאר את גירסת הספרים שלפנינו, שדוקא בעלי מומים

"לה" ממעטת שער המשתלח שאינו מיוחד לשם]:

וכי "לה" להוציא [למעט] את שער המשתלח הוא בא?!

ורמינהו סתירה לדבר מברייתא אחרת, שמוכח מדבריה ששער המשתלח הוא בכלל "קרבן לה":

נאמר [ויקרא כב כז]: "שור או כשב או עז כי יולד, והיה שבעת ימים תחת אמו. ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה". כלומר, אסור להקריב שור או כשב או עז

התורה עליו בעזרה]. ומנין שהשוחט את שער המשתלח בחוץ פטור?

עונה הברייתא: תלמוד לומר: "להקריב קרבן לה". כלומר, מי שמיוחדין לה. דהיינו קדשי מזבח שכל מעשיהם בעזרה.⁽⁵⁶⁾

יצאו אלו⁽⁵⁷⁾ [שער המשתלח], שאין מיוחדין לשם, שהרי מיתת שער המשתלח היתה מחוץ לעזרה.⁽⁵⁸⁾

עד כאן דברי הברייתא בתורת כהנים.

ותמהינן על סוף דברי הברייתא [שהמילה

ה' בלא הגרלה. לפיכך השוחטו בחוץ פטור. וראה גם תירוצי שני בתוספות ישנים].

אבל התוספות ישנים בתירוצם הראשון, והתוספות בתמורה שם, [וכן בזבחים ק"ג, ב], ותוספות הרא"ש כאן חולקים על רש"י, ודעתם כדעת הריטב"א. [ועיין שיח יצחק שמיישב את לשון רש"י כדעת הריטב"א, אך רבנו אליקים ודאי חולק על הריטב"א. ואין לומר בדבריו כיישוב השיח יצחק. עיין שם].

56. רבנו אליקים.

57. לשון הגמרא כאן "יצאו אלו" מתאים לדעת הגורסים כאן פרת חטאת ושער המשתלח. אבל לדעת רש"י ושאר הראשונים שגורסים שער המשתלח בלבד. הלשון "יצאו אלו" אינה מובנת.

ועיין בגמרא זבחים ק"ג, ב שהברייתא מובאת שם כגירסת רש"י כאן [בשער המשתלח בלבד] וסיום הברייתא: "תלמוד לומר לה". להוציא שער המשתלח שאינו מיוחד לה".

58. רבנו אליקים.

המשתלח לפני ההגרלה.

וכתב הריטב"א שרש"י לא דייק בזה, שהרי בתחילת הברייתא [לעיל סב, א] שנינו: "שני שעירי יום הכיפורים ששחטן בחוץ עד שלא הגריל עליהן, חייב על שניהם". ומפורש שהשוחט את שער המשתלח לפני ההגרלה בחוץ חייב. ואילו לדברי רש"י הברייתא כאן מביאה פסוק לפטרו! [ואין לומר שהברייתא חולקת זו על זו כל עוד אין הכרח בדבר]! ובגליון הש"ס הרגיש בקושיא זו וציין לדברי תוספות ישנים והתוספות בתמורה [ו, ב ד"ה ולא אוציא].

ויש ליישב את דברי רש"י על פי הפירוש האחרון שבתוספות ישנים: שהברייתא דלעיל [שהשוחט את השער המשתלח לפני הגרלה חייב] מדברת כשעדיין לא הקדישו את השער הנעשה בחוץ. וראוי להקריב את השער המשתלח בלא הגרלה לשם שער הנעשה בחוץ. ואילו הברייתא כאן [שהשוחט את השער המשתלח לפני ההגרלה פטור] מדברת כשכבר הקדישו את השער הנעשה בחוץ. ומאחר שאף אחד משני השעירים אינו מוקדש לשם שער של

— בשחוטי חוץ דורשים אותה **מענינא** **דקרא** — לפי מה שנראה מהענין שנאמרה בו. **והבא** — במחוסר זמן, דורשים אותה **מענינא** **דקרא** — לפי מה שנראה מהענין שנאמרה בו.

ומפרשינן: **התב**, בשחוטי חוץ דממה שנאמר **"אל פתח אהל מועד לא הביאור"**, הייתי לומד **לרבות** שער המשתלח [מפני שגם הוא ראוי לבוא לפתח אהל מועד להגרלה ווידוי]. והרי אין צורך לומר **"לה"** כדי לרבות את שער המשתלח, ובעל כרחך **"לה"** בא **להוציא** אותו [מפני שאין מיתתו בעזרה].

אבל **הבא** במחוסר זמן, דמתוך שנאמר **"אשה"** הייתי לומד **להוציא** את שער המשתלח, [שאינו קרב על גבי אש המזבח], הרי אין צורך לומר **"לה"** כדי למעט אותו ובעל כרחך **לה** בא **לרבות** אותו.

בברייתא הדנה באיסור **"מחוסר זמן"**, למדנו שאסור להביא שער המשתלח מחוסר זמן.

ומדייקינן מדברי הברייתא: **טעמא דרבי רחמנא** — הטעם שאסור להביא מחוסר זמן לשער המשלח הוא רק משום שהכתוב ריבה אותו [שנאמר **"לה"**].

ומשמע, **הא לא רבי**, אילו לא היה הכתוב מרבה אותו, הוה **אמינא** [הייתי אומר] **שעיר המשתלח** נעשה קרוש אפילו **במחוסר זמן**!

לפני היום השמיני לחייהם [ופסול זה נקרא בפי חז"ל: **"מחוסר זמן"**].

ושנו בברייתא: **"ורצה לקרבן אשה לה"** — **אלו אישים**. שאסור לתת קרבן מחוסר זמן על אש המערכה שבמזבח.

מנין שלא רק ההקטרה על האש אסורה, אלא נצטוינו גם **שלא יקדישנו בעודו מחוסר זמן** [לפני היום השמיני]?

תלמוד לומר בפסוק הנ"ל: **"קרבן"**, ללמדנו שאסור לעשותו **"קרבן"** בעודו מחוסר זמן. ומאחר שבשעה שמקדישו בפיו חל עליו שם **"קרבן"**, לפיכך אסור להקדישו בעודו מחוסר זמן⁽⁵⁹⁾.

ולמה נאמר בפסוק **"לה"**?

לרבות שעיר המשתלח — שאף הוא קדוש לה' ופסול בעודו מחוסר זמן.

ובברייתא זאת מבואר ששער המשתלח הוא בכלל קרבן **"לה"**. ואילו בברייתא הקודמת למדנו ששער המשתלח אינו בכלל קרבן **"לה"** מפני שמיתתו היתה מחוץ לעזרה]. ונמצאו שתי הברייתות סותרות זו לזו!

אמר רבא תירוץ:

המילה **"לה"** אין בה הכרע גמור מצד עצמה [לענין שער המשתלח], אלא **התב**

והרמב"ם כתב [איסורי מזבח ג, י] שדין המקדיש מחוסר זמן כדין המקדיש קרבן בעל מום עובר. והמנחת חינוך [רצג ו] פירש שדעתו שההקדש חל.

אבל מראה הפנים לירושלמי [ראש השנה א,

59. וכתב המאירי שאם הקדישו תוך שבעה כדי להקריבו לאחר שבעה, לא חל עליו קדושת מזבח כלל. אלא הרי זה כמקדיש בעל מום עובר. וירעו עד שיפול בהם מום קבוע, ויפדם ויביא בדמים קרבן, והדמים יצאו לחולין.

את שעיר של השם אלא כאשר השעיר המשתלח נפסל הדם.

ואפילו אם יחזור ויביא שני שעירים אחרים ויגדיל עליהם [ונמצא שעכשיו יש כאן שעיר המשתלח שעומד חי], בכל זאת אי אפשר לזרוק את הדם של השעיר הראשון של ה'. מפני שחל בו דין "דיחוי".

חנן המצרי חולק על דברי רבי יהודה ומשמע מדבריו שאם מת השעיר המשתלח, יכול להביא שעיר אחר במקומו בלא הגרלה. ויזרוק את דם השעיר [הראשון] השחוט.

דתניא: חנן המצרי אומר: אפילו אם דם השעיר של השם כבר נמצא בכוס, כלומר, שכבר נשחט השעיר של השם בשעה שמת המשתלח⁽⁶⁰⁾ בכל זאת מביא את חבירו [שעיר אחר], ומזווג לו לשעיר השחוט וזורק את דמו, ומשלח את השעיר החי לעזאזל.

ולפי זה רב יוסף מעמיד את הברייתא דלעיל, כשיטת חנן המצרי, והכתוב הוצרך לרבות שמחוסר זמן פסול לשעיר המשתלח, באופן שמת השעיר המשתלח, וצריך להביא שעיר אחר תחתיו בלא הגרלה. והייתי אומר שכיון שאין שעיר המשתלח קרב על המזבח, אפשר להביא מחוסר זמן, בא הכתוב והשמיענו שמחוסר זמן פסול.

וקשה: הרי אין מקדישים את השעיר המשתלח בפני עצמו, אלא לוקחים שני שעירים [לה' ולעזאזל], ומגדילים עליהם, והגורל הוא הקובע איזה מהם יהיה לה' ואיזה לעזאזל.

והא [והרי] אין הגורל קובע את שעיר החטאת לה', אלא בשעיר הראוי להקריבו לשם, ומחוסר זמן אינו ראוי לשם. ומאחר שבשעה שמקדיש את שני השעירים אינו יודע על איזה מהם יעלה הגורל לשם, אם כן מובן מאליו שאי אפשר שאפילו אחד מהם יהיה מחוסר זמן! ומדוע הוצרך הכתוב לפסול בפירוש מחוסר זמן לשעיר המשתלח?

אמר רב יוסף תירוקן:

הא מני — הברייתא שלמדה מהכתוב [לה'] לרבות מחוסר זמן לשעיר המשתלח, מי שנאה? חנן המצרי היא.

שלדבריו יש אופן שמקדישים את השעיר המשתלח בפני עצמו שלא בהגרלה כדלהלן:

שנינו במשנה: ועוד אמר רבי יהודה: מת המשתלח [אחרי שחיטת שעיר החטאת לה'] ישפך הדם [של השעיר של השם].

ומדוע ישפך הדם? מפני שאי אפשר להקריב

דיחוי בקדשים בעלי חיים [בעודם בחיים] — שבזה יש עוד תנאים הסוברים שאין דין דיחוי, אלא אפילו אם הדם נמצא בכוס [כלומר אחרי שחיטה] אין דין דיחוי, [ולהלן סד, א מתבאר בגמרא טעם הסוברים שיש דיחוי בשחוטים ולא כבעלי חיים].

[א] פירש בדעת הרמב"ם שהמקדיש בעל מום עובר אין ההקדש חל. וכן הדין במקדיש מחוסר זמן. וראה להלן הערה 62.

60. חנן המצרי בא לחדש שדין דיחוי לא נאמר אפילו בשחוטים, וכך פירוש דבריו: לא רק שאין

ודחינן את תירוצו של רב יוסף:

אלא אמר רב יוסף תירוץ אחר:

אימר דשמעת ליה לחנן המצרי — אתה יכול ללמוד מדברי חנן המצרי רק חידוש אחד: דלית ליה דחויין — שאין הוא מודה לדין "דיחוי". אלא הוא סובר, שאף על פי שכאשר מת השעיר המשתלח, הדם אינו ראוי להקרבה, בכל זאת לא חל עליו דין דיחוי, וכאשר יביא שעיר אחר [במקום הראשון שמת], יוכל לזרוק את הדם.

אבל דלית ליה הגרלה מו שמעת ליה? וכי אתה יכול ללמוד מדברי חנן המצרי שאפשר להביא את השעיר השני, בלי הגרלה?! דילמא מייתי ומגריל — יתכן שצריך להביא עוד שני שעירים ולהגריל עליהם. ועל ידי הגורל יתקדש השעיר המשתלח, ויזרוק את דמו של השעיר השחוט. והשעיר החי שעלה עליו הגורל לה' ירעה עד שיסתאב [וימכר ויקריבו בדמיו עולות לנדבת הציבור].

ומאחר שאין להוכיח מדברי חנן המצרי שאפשר להפריש שעיר לעזאזל בלא הגרלה, אם כן יש להניח שהוא מודה למה ששנינו במשנתנו [בתחילת הפרק] שאי אפשר להפריש את השעיר המשתלח בלי הגרלה.

והיות ואי אפשר להפריש את השעיר המשתלח אלא בהגרלה, אם כן מובן מאליו שאי אפשר להפריש מחוסר זמן, שהרי בשעת ההפרשה אין אנו יודעים על איזה מהם יעלה הגורל לה' [ושעיר החטאת של ה' ודאי פסול במחוסר זמן].

ומעתה חוזרת הקושיא מדוע הוצרך הכתוב לרבות שמחוסר זמן פסול בשעיר המשתלח?

הא מני — הברייתא שהוצרכה ללמוד מהכתוב שמחוסר זמן פסול לשעיר המשתלח מי שנאה? רבי שמעון היא, שלדבריו אם מת השעיר המשתלח מביאים אחר תחתיו בלא הגרלה.

דתניא: מת אחד מהן [משני השעירים], מביא את חברו שלא בהגרלה, דברי רבי שמעון.

והשמיענו הכתוב שכאשר מת השעיר המשתלח ומביאים אחר תחתיו בלא הגרלה, אזי מחוסר זמן פסול.

רבינא אמר תירוץ אחר:

לעולם הברייתא הנ"ל סוברת כדברי הכל⁽⁶¹⁾, והכתוב שהוצרך להשמיענו שמחוסר זמן פסול לשעיר המשתלח, דיבר בכגון שהגריל על שני השעירים, ואחר כך הומם השעיר המשתלח [ונפסל משום שהוא בעל מום], וחיללו על שעיר אחר שהוא פחות מבן שמונת ימים בלי הגרלה.

[וכאן אין צורך בהגרלה, מפני שקדושת השעיר השני שנעשתה על ידי חילולו, מכח קדושת הראשון היא באה, וקדושת הראשון הרי נעשתה על ידי הגרלה].

ומאחר שבשעת החילול אין צורך בהגרלה, הייתי אומר שתחול קדושה על השעיר אף על פי שהוא מחוסר זמן. ובא הכתוב והשמיענו שאינו קדוש.⁽⁶²⁾

מומים: "ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה".⁽⁶³⁾

והברייטא דורשת את המילים המיותרות שבפסוק זה:

א. "ואשה לא תתנו" — אלו החלבים של קרבן בעל מום שאסור להקטירן על המזבח.⁽⁶⁴⁾

ב. אין לי מקור לאסור אלא כשבא להקטיר את כולן [כל חלבי הבהמה], אך אם בא להקטיר רק את מקצתן, כזית מהן,⁽⁶⁵⁾ מניין שעובר ב"לא תעשה"?

ומדברי רבינא מוכח שמום פוסל בשעיר המשתלח. וזה חידוש, שהרי היה אפשר לומר שאין מום פוסל אלא רק בקרבן הקרב על המזבח, מפני שנאמר בענין פסולי מום: "ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה". [ויקרא כב, כב].

והוינן בה: ומנא תימרא דפסיל ביה מומא — מנין לך לומר שמום פוסל בשעיר המשתלח אף על פי שאינו קרב על המזבח?

ומתריצין על פי ברייתא:

דתניא בברייתא: נאמר [שם] בענין פסולי

65. כן פירש רש"י. ולא פירש מנין לו שהשיעור הוא בכזית.

והמנחת חינוך [ר"צ] כתב שודאי שהמקטיר פחות מכזית אינו חייב, שהרי אין הקטרה פחותה מכזית, כמו שכתב הרמב"ם איסורי מזבח ה, ב. ופסולי המוקדשין יד, י. [ולא הזכיר שכן כתב רש"י בסוגייתנו].

וודאי שאין חיוב על הקטרה הפחותה מכזית. אך האם יש איסור תורה בדבר? באוכל חצי שיעור של אכילת איסור נחלקו אמורים אם אסור מדאורייתא או מדרבנן, [להלן עג, ב] ופסק הרמב"ם שחצי שיעור אסור מן התורה.

טעמו של רבי יוחנן שחצי שיעור אסור מן התורה, הוא משום "דחזי לאצטרופי" [אפשר לצרפו לכדי שיעור שלם].

יש אחרונים שביארו ש"חזי לאצטרופי" היינו שאחרי שאכל חצי כזית יכול לחזור ולאכול חצי כזית נוסף ולהתחייב. [שאגת אריה סוף סימן פא, פרי מגדים פתיחה לבשר וחלב בצד אחד]. ולשיטה זו יתכן שבהקטרה חצי שיעור לא נאסר מן התורה. מפני שאי אפשר לצרף חצי הקטרה אחרת בכדי אכילת פרס.

קדושה חלה במחוסר זמן, ויתכן שכוונתם שאינו קדוש קדושת המזבח כקרבן. אלא הרי הוא כמקדיש בעל מום עובר. [וכמו שהבאנו לעיל הערה 60 בשם המאירי].

אך "מראה הפנים" פירש שדעת רש"י שאינו הקדש כלל, וכן ביארו בדעת הרמב"ם. [עייין מראה הפנים ירושלמי ר"ה א, א].

ודעת התוספות [זבחים קיד, ב ד"ה היתר] שאם עבר והקדיש קדשים במחוסר זמן ההקדש חל אפילו למאן דאמר כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני. ראה שם את טעמם, וכן כתבו תוספות תמורה יט, ב ד"ה אף עיין שם. [ועיין מנחת חינוך רצג ו].

63. בפסוק שלפניו נאמר "לא תקריבו אלה לה", הלכך הכתוב הזה מיותר, והברייטא דורשת את כולו לרבוני איסורים.

64. "אשה" היינו מתנת אש. ולפיכך ביארו חכמים שהם החלבים הנקטרים על האש. והכתוב בא לרבות שעובר על הקטרתם בלאו מיוחד, חוץ מהלאו שעובר בשעת הקדשת הבהמה ושחיתתה. [מלבי"ם שם].

תלמוד לומר [לכך נאמר] "מזהב" [שמשמעו מקצתם].

ג. "על המזבח" — זו זריקת דמים⁽⁶⁶⁾ על המזבח, ללמדך שגם הזורק את דמו של קרבן בעל מום על המזבח עובר בלא תעשה.

ד. "לה" — לרבות שיעיר המשתלח שנפל בו מום, שהוא נפסל.

ומצאנו שהתורה ריבתה את שיעיר המשתלח לענין שני פסולים שנאמרו בקרבנות: א. שהוא בכלל איסור מחוסר זמן. ב. שהוא בכלל איסור בעל מום. והגמרא מבארת מדוע הוצרך הכתוב לרבות את שיעיר המשתלח בשני המקומות:⁽⁶⁷⁾

ואצטריך למיכתב והוצרך המקרא לרבות שיעיר המשתלח לענין **בעל מום**, **ואיצטריך למיכתב** גם לענין **מחוסר זמן**:

משום **דאי כתב רחמנא** ששיעיר המשתלח פסול **במחוסר זמן**, הייתי אומר שדוקא מחוסר זמן פסול, **משום דלא מטי זמניה**, שלא הגיע זמנו [מעולם] להקרבה **אבל בעל מום דמטי זמניה**, שהגיע זמן הקרבנותו **אימא** אומר **שלא** יפסל בשיעיר המשתלח.

ואי כתב רחמנא ששיעיר המשתלח פסול

בבעל מום, הייתי אומר שדוקא בעל מום פסול, **משום דמאים** — שיש בגופו פגם הגורם לו להיות מאוס, **אבל מחוסר זמן דלא מאים** [אין בגופו כל פגם ומיאוס] **אימא**, אומר **שלא** יפסל בשיעיר המשתלח.

לכן — **צריכא** צריך לרבות את שיעיר המשתלח בפירוש בשני המקומות].

והגמרא חוזרת לדון בברייתא דלעיל, א-טו שהוצרכה ללמוד מהכתוב שמחוסר זמן פסול בשיעיר המשתלח [משום שנאמר "לה"].

[והקשינו, הרי אין מקדישים את השעיר המשתלח אלא על ידי גורל, ואי אפשר להגריל אלא על שיעיר הראוי לה, ואם כן מובן מאליו שאי אפשר להגריל על מחוסר זמן, ומדוע טרח הכתוב לרבות זאת בפירוש?]

ונאמרו עד כה שני ביאורים בדברי הברייתא [א. רב יוסף העמיד את הברייתא כדעת רבי שמעון שאם מת אחד מהשעירים, מביא שיעיר אחר בלא הגרלה. ב. רבינא מעמיד את הברייתא באופן ששיעיר המשתלח הומם ומחלל אותו על שיעיר אחר בלא הגרלה]. ועתה הגמרא מוסיפה עוד ביאור אחר:

זריקת הדם".

67. כלומר, יש לשאול: מדוע לא מספיק שנלמד במקום אחד שהמשתלח נפסל בפסול של קרבן, וממילא היינו מבינים שדינו כדין קרבן, וכל פסולי הקרבן יחולו עליו? ועל זה הגמרא משיבה שאין ללמוד פסול אחד מפסול אחר, כדלקמן.

אבל עיין מנחת חינוך [ר"צ, ב] שהסתפק במקטיר שני חצאי זיתים בזה אחר זה אם אינם מצטרפים כלל, או שלעולם הם מצטרפים [ואפילו אחר זמן מרובה].

[יש מבארים "חזי לאצטרופי" באופנים אחרים. עיין פרי מגדים שם ועוד].

66. בתורת כהנים שם הגירסא: "על המזבח זו